

OOSTVLAAMSCHE ZANTENMEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
Penningmeester :
CL. TREFOIS, Steenhouwerstraat, 36,
Ledeberg-Gent Postcheckr. 111.318

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Groendreef, 144, Lokeren
CL. V. TREFOIS & J. BOES

De studie van de Volkstaal in het raam der Volkskunde, (*)

door P. DE KEYSER.

Geboren uit liefde voor het Volk en het Volksche, is de Volkskunde van nature geneigd alles te verheerlijken wat des volks is. Liefde maakt blind, zegt het spreekwoord. De wetenschap echter met haar koele objectiviteit en haar ontledende zelfbeinning heeft geen vrede met vergoelijkende liefde alleen. Ook de Folklore, die poëzie van het nationaal verleden van een volk, heeft aan haar critischen blik niet kunnen ontsnappen. Waar het voorwerp van de Volkskunde : het Volk, al de wisselingen vertoont van het leven, is het noodig zorgvuldig te bepalen wat men onder volk verstaat. Is het een willekeurig conglomeraat van individuën op een bepaalde plek van den aardbodem of is het de samenvoeging onder één politiek gezag van al of niet verwante stam- of taalgroepen ? In het eerste geval heeft volk de beteekenis van « menigte » en komt het overeen met het lat. « populus ». Het fra. « peuple » is er geen adequate vertaling van, eerder wordt de beteekenis benaderd door « peuplement ».

Alhoewel de Volkskunde niet onverschillig kan zijn aan het « bevolkingsvraagstuk », is de studie van de bevolking het voorwerp van een wetenschap, die zich met de specifieke bevolkingsproblemen bezighoudt, nl. de « demografie ». In het tweede

(*) Rede, uitgesproken op de Openingsvergadering van het XV° Philologencongres, als Algemeen Voorzitter, op Vrijdag, 29 Maart 1940, te Gent.

geval verkrijgt volk over het begrip « staat » heen de beteekenis van « natie ». Het historisch samenleven van zelfs door oorsprong en taal verschillende volksstammen ontwikkelt langzamerhand een zekere assimilatie, die, wanneer ze door de belanghebbenden bewust wordt aanvaard, tot saamhoorigheid en tot nationaal besef groeit. Ik acht het niet onmogelijk dat de Volkskunde als voorwerp van onderzoek de « Natie » kan hebben, wanneer de groei van volk tot natie zich voltrokken heeft, maar meestal houdt de volkskunde zich eerder bezig met de studie van de samenstellende deelen van een natie dan van het geheel : de natie, zelf. Om die reden deden twee andere beteekenissen van « volk » tot nu toe opgeld in de volkskundige praktijk, nl. « volk » in de beteekenis van « stam- of taalvolk » en « volk » in de beteekenis van « volkslaag ». De geschiedenis heeft ons geleerd dat het taalverschil dikwijls een struikelblok uitmaakt voor de vreedzame evolutie van Staat tot Natie, zoodat het Staatsnationalisme gemakkelijk in botsing komt met het taalvolk-nationalisme.

We zijn gewoon geraakt met nationaliteitsprinciep de eerbiediging te verstaan van een taalvolk binnen het raam van den Staat. Het is niet te verwonderen dat heel wat folkloristen, onder invloed van de taalkundige indeeling, geneigd zijn het taalvolk als eenheidsprinciep van hun onderzoek te beschouwen. Evenwel toont de praktijk aan dat nog een andere opvatting deze taalvolkeenheid doorsnijdt, nl. de beperking van de volkskundige studie tot een deel van het taalvolk, nl. den « boerenstand » of de « lagere standen ». Immers, door de maatschappelijke differentiatie van een volk in standen en klassen ontstaat van lieverlede een tegenstelling tusschen hooger en lager, tusschen de elite en het gewone of gemeene volk. Het « gemeen », naar de middel-eeuwsche beteekenis van het woord, komt het best overeen met het lat. « vulgus », in 't fra. « le vulgaire ».

Afgescheiden van de hoogere heerschende standen leefde het « gemeen » sedert eeuwen een eigen primitief en natuurgebonden leven, dat eerst door de Romantiek van het einde der XVIIIe eeuw werd ontdekt, gewaardeerd en verheerlijkt. Voor tal van folkloristen van de XIXe eeuw is de volkskunde niets anders geweest dan de studie van de zeden en gebruiken van het volk van achterbuurten, dorpen en platteland, van het « vulgus in populo ». Tegenstanders van folklorisme spraken soms misprijzend van de volkskunde als « boerenkunde ». Sterk beïnvloed

door de « vulgus in populo »-theorie definiëerde onze grootste Nederlandsche volkskundige van het eerste kwart van de XXe eeuw, Prof. Joz. Schrijnen, de Volkskunde in zijn « Nederlandse Volkskunde »: de « rationeele en systematische studie van den **ondergrond** der Cultuur. »

Bevolking, Natie, Taalvolk of « gemeen » volk, in welke beteekenis hebben we volk op te vatten in Volkskunde? In de verschillende beteekenissen, die we bondig de revue lieten passeeren, trof ons het **collectieve** karakter van het begrip: volk. Aan de som der deelen, de enkelingen, beantwoordt een gemeenschappelijke geestesgesteldheid, die de collectieve projectie is van de geestesgesteldheid der individuën, die de groote of kleine volksgroepelingen uitmaken. Vervalt de geslotenheid van de groep, zoo verdwijnt ook de collectieve geestesgesteldheid. Alleen wanneer de groep min of meer gesloten blijft, een zoogenaamde « volgrop » vormt, kan er sprake zijn van dezen collectieven geest. In « volk » is het dus het sociaal-psychologisch element dat volgens ons den doorslag geeft in « Volkskunde ». « Volk » is een collectiviteit van enkelingen, die op elkander afgestemd zijn naar de uiterlijke als naar de innerlijke structuur, naar het lichaam als naar den geest. Tot die innerlijke structuur behoort o.a. de taalbegaafdheid. Aan die taalbegaafdheid ontvloeit de Volkstaal. In de ruime beteekenis van het woord beteekent volk in « Volkskunde » wel degelijk « taalvolk », maar het komt er op aan taalvolk te omschrijven en, zonder al te veel op het gebied te komen van aanverwante wetenschappen, zoals « Sociologie » en « Psychologie », aan de sociaal-psychologische factoren, die aan den grondslag liggen van een collectief gebonden gemeenschap, recht te laten wedervaren. Daarom lijkt het mij veiliger ons te houden aan een definitie van « Volkskunde », waarin het volk een **collectief gebonden gemeenschap** beteekent, dat **volksgoed** voortbrengt. De typische vertegenwoordigers van die collectieve gemeenschap zijn de **volksmensen**. De producten die zij voortbrengen, zijn zoowel van stoffelijken als van geestelijken aard. Zoo behoort de volksdracht en de volkskunst tot hun stoffelijke uitingen, zoals het volksgeloof en de volkstaal tot hun geestelijk erf hoeft gerekend te worden.

Is de volkstaal, waarover we het hier in 't bijzonder zullen hebben, gelijk te stellen met het « dialect » in de taalkunde? Om een antwoord te verschaffen op deze vraag is het noodig ons

voorafgaandelijk te vergewissen wat « dialect » voor de taalkunde is, in andere woorden : wat « dialectkunde » is ?

Hier kunnen we een engere en een ruimere definitie onderscheiden. De engere definitie is tevens de oudste : dialectkunde is voor haar de fonetisch-historische beschrijving van de taal der volksmensen van een bepaalde streek, van een gewest als van een dorp, van een familie als van een individu. Zulk een dialectbeschrijving steunt op de gebruikelijke grammatica van algemeene taal, de cultuurtaal, waartoe het bestudeerde dialect behoort. De ruimere definitie is deze van de zoogenaamde « taalgeografie »: de wetenschap van de ruimtelijke verspreiding van taalverschijnselen, hetzij van fonetische of flecteerende bijzonderheden, hetzij van eigenaardigheden van den woordenschat of van de zinsbouw of van de accentverschillen. We kennen allen de prachtige vruchten van het taalgeografisch onderzoek, ook te onzent : de taalatlassen ! Welnu, waarschijnlijk onder invloed van de « Personalunion » van philologie en volkskunde bij zoo menig folklorist-taalkundige, blijkt de behandeling van de volkstaal in het raam van een volkskundig overzicht steeds hoofdzakelijk « dialectkundig » in de taalkundige beteekenis van dat woord te zijn. In dergelijke overzichten krijgen we dienvolgens een beschrijving van de dialecten van een cultuurvolk naar hun karakteristieke geluiden en vormen, de afbakening van dialectgrenzen of isoglossen, voorbeelden van den rijkdom en de beeldende kracht van de volksuitdrukkingen, spreekwoorden en zegswijzen. De taalbouw, gevormd naar de psychologische reacties van den volksmensch, wordt meestal niet of ternauwernood onderzocht, terwijl integendeel de nadruk wordt gelegd op den inhoud der zegswijzen om de innerlijke gesteldheid van den volkstaalspreker te karakteriseeren.

Zelfs een zoo buitengewoon scherpzinnig folklorist en taalkundige als Prof. Schrijnen is aan dit euvel niet ontsnapt. Slaan we even het 2^e dl. van zijn « Nederlandsche Volkskunde » open. Daar lezen wij onder den titel van het IVe Hoofdstuk, De Volkstaal : « De volkstaal wordt veelal gelijkgesteld met taaleigen of dialect. Dit nu is onjuist. Tegenover het taaleigen staat de algemeene taal, of landstaal (zelf ontstaan uit een overwegend dialect).

.

Maar tegenover de volkstaal of vulgaire taal staat de beschaafde — in de beteekenis van hooger beschaafde taal of kultuurtaal (deze is niets anders dan een kulturdialekt, dat zich tot landstaal heeft weten te verheffen).

(De kultuurtaal heeft grootere sociale waarde dan de volkstaal, die over het algemeen op hooger natuurlijke kunstwaarde kan bogen).

Immers, de volkstaal is kleurig en karakteristiek; daarentegen verliest de kultuurtaal vaak in expressieve kracht, wat zij wint door polijsting in netheid en door vereenvoudiging in vaardigheid.

(Het volksleven en volkswezen weerspiegelt zich het trouwst in de dialektische volkstaal).

Daar komen het best de **algemeene characteristica der volkstaal** tot hun recht; daar geeft zich de man-uit-het-volk met heel zijn eigenaardig begrips- en gevoelsleven, met zijn **breedsprakigheid**, zijn **herhalingen van woorden of zinsneden**, hetzij in hun geheel, hetzij in verkorten vorm, zijn schijnbaar **onlogische konstrukties**, zijn **emphatisch karakter**, zijn **voorliefde voor spreekwoorden en zegswijzen**, zijn **volkswijsheid** en **volksredeneerkunde**. In deze taal krijgen de sprookjes hun tooverglans. « Jede Provinz », zegt Gøethe, « liebt ihren Dialekt, denn er ist doch eigentlich das Element, in welchem die Seele ihren Athem schöpft. »

In de streektaal is de volksman op eigen terrein; daar groeit de volkstaal uit de gemeenschap; daar spreekt het volkswezen het best, óók omdat de sociale bestanddeelen zich daar huwen aan momenten van ethnischen aard. »

Prof. Schrijnen verwittigt ons dat een zuiver-taalkundige behandeling der dialekten buiten het bestek van zijn werk ligt. We verwachten ons dus aan een ontleding van hetgeen hij terecht noemt : de « **characteristica der volkstaal** »: het eigenaardig begrips- en gevoelsleven van den man-uit-het-volk, zijn **breedsprakigheid**, zijn **herhalingen van woorden of zinsneden**, zijn **onlogische konstrukties**, enz., maar we krijgen 1° een **beschrijving** der Nederlandsche dialekten : Friesch, Saksisch, Frankisch, met voorbeelden en teksten, naar klankleer en flexie; 2° een kort aangesel over **woordenschat** en **syntaxis** met eventjes eenigen nadruk op het analytisch karakter der volkstaal : de **semantiek** der volkstaal en den **parataktischen zinsbouw**; 3° de **persoons- en de plaatsnamen**.

Voor wie de « *caracteristica der volkstaal* » van de Nederlandse volksmensen (bij Prof. Schrijnen) dacht ontsluit te vinden in het hoofdstuk over de « *Volkstaal* », komt bedrogen uit. Hij moet zich tevreden stellen met de mededeeling dat « te lange en te korte woorden verdwijnen; hoe woorden en woordkonstrukties opkomen, vervormd worden, zich handhaven of de plaats ruimen voor andere » (dus resultaten van de taalgeographie) en dat « dit alles onze aandacht overwaard is en door **gezette studie nader dient onderzocht** ».

Deze wenk is echter voor de folkloristen verloren gegaan. De volkstaal is verder bestudeerd geworden in functie van de taalkunde of van de dialectkunde, niet in functie van de volkskunde. In functie van de volkskunde beteekent dat de volkstaal moet bestudeerd worden als geestelijke uiting van een collectief gebonden volksgroep, op gelijke wijze als de volksdracht of de volkskunst, stoffelijke uitingen van een gesloten gemeenschap; of het volksgeloof of de volkszedes en -gebruiken, geestelijke uitingen van een bepaalde collectiviteit.

De uitkomsten van de folkloristische studie van de volksdracht en het volkslied geven ons immers een vingerwijzing hoe voor de volkstaal sociologisch-psychologisch kan worden te werk gegaan. Zoowel voor de volksdracht als voor het volkslied is men, wars van romantische opvattingen als daar zijn: zelfschepping der volksziel, uitgegaan van zakelijke premissen. Men heeft opgemerkt dat de elementen van de tegenwoordige volksdracht teruggevonden werden in de dracht der hoogere standen van de XVIIe en XVIIIe eeuwen. Zoo insgelijks heeft men bevonden dat de volksliederen teruggaan op kunstliederen van vroeger tijd. De « *Zersungenheit* » is een begrip, dat thans algemeen wordt aanvaard in de hedendaagsche volksliedstudie. Eveneens kan men voor de volksdracht de « *Zertragenheit* » aanvaarden. En waarom zou men geen « *Zersprochenheit* » aanvaarden voor de volkstaal? Het begrip van het « *Zersingen* » van de volksliederen hebben we te danken aan twee Duitsche folkloristen van grooten naam: John Meier en Hans Naumann, maar het past hier te zeggen dat chronologisch een Belgische musicoloog Ernest Closson hen vóór is geweest. Volgens de definitie van Naumann is het « *verzigen* » een samenzingen door het volk van formeel of materiëel gelijkende liederen of liederdeelen (strofen). Niet het slaafsch overnemen, maar het aanpassen, het hersmelten tot een

nieuw geheel is het typisch volksche. Maar ook de taal wordt « versproken ». Wie den naam van Naumann hoort, denkt dadelijk aan zijn beroemd geworden formuleering : « primitives Gemeinschaftsgut oder gesunkenes Kulturgut ? », door Friedrich Lüers gewijzigd als « naturgegebenes Gemeinschaftsgut » oder « gewandeltes Kulturgut ? » Waar meer dan in de taal zijn we bewust van deze beweging van boven naar onder en van onder naar boven, die overeenstemt met de « symbiose » of wisselwerking van de natuurwetenschap. Daardoor beseffen we meteen dat de volkstaal folkloristisch beschouwd zich niet beperkt tot het dialect, maar ook haar invloed uitoefent op de algemeene taal en de letterkundige taal. Het gaat met de volkstaal zooals met het volksgeloof, dat, in den zin van collectiefgebonden geloof, niet enkel voorkomt bij de lagere, maar eveneens bij de hoogere standen.

Friedrich Maurer (zie bibliografie) heeft de « Versprochenheit » van de volkstaal treffend geïllustreerd door een voorbeeld uit de boerentaal van zijn geboortestreek : Oberhessen. Men zou geneigd zijn — en vroeger nam met het klakkeloos aan — de woordenschat van een boerenbevolking als « naturgegebenes », als primitief gemeenschapsgoed, te aanvaarden. Bij nadere beschouwing is daar niets van : het is voor een belangrijk deel « verzonken kultuurgoed ». In de dorpen van Oberhessen, betoogt Friedrich Maurer, heet de Zondagnamiddagwandeling van de boerenfamilies — wat in de Deutsche steden : « Bummel » heet : « Kassate gi », d.w.z. « gassaten gehen ». Dit « gassaten gehen » is een bekende uitdrukking van de vroegere Deutsche studententaal uit de 16^e eeuw. « Gassaten » is ontstaan uit het d. « Gasse » met toevoeging van het lat. achtervoegsel « tim » en beteekent « op de straat ». De boeren van de dorpen in de omgeving van een of andere Universiteitsstad, hier waarschijnlijk Giessen, hebben de studentenuitdrukking overgenomen en bewaard, terwijl de studenten ze sedert lang hebben opgegeven.

Dit is één onder vele voorbeelden hoe zelfs een afgelegen boerendialect in zijn woordenschat wordt « versteedscht » of « verliteraird » en dienvolgens geen uitsluitend zuiver « naturgegebenes » goed bevat.

Een enkel voorbeeld uit « Een staaltje van Boerenspraak » (1888) van Virginie Loveling. Twee boerengeburen spreken

over de haag over het weder, koetjes en kalfjes en den huishoudelijken en financiëlen toestand van een buurman. De eene zegt : « Zij zullen eenen put maken om een anderen te vullen. Ze willen hebben dat er ook al honden zitten te bassen op hun goed » (honden op hun goed of erf = hypotheken), waarop de andere antwoordt : « Ze hebben toch **Fortunatus** beurze niet », een herinnering dus aan het volksboek van Fortunatus, waarbij Fortunatus = fortuin tot de instandhouding van de volksuitdrukking heeft bijgedragen.

Uit deze en dergelijke vaststellingen blijkt dat de vraag naar den oorsprong of den inventaris van den woordenschat van de volkstaal opnieuw of in een nieuwen volkskundigen geest moet worden gesteld. Evenals het dialect voor de dialectkunde als onderdeel van de taalkunde heeft de volkstaal voor de volkskunde geen statisch, doch een dynamisch karakter. Ze wijzigt zich voortdurend. Hier kunnen de woordkaarten van de dialectkunde ook aan de volkskunde uitnemende diensten bewijzen. Immers de woordkaart weerspiegelt niet enkel den toestand op het oogenblik der opneming, maar onthult te gelijkertijd tendensen, die zowel den afgelopen toestand als den toekomstigen toestand laten vermoeden. Hier hoeven « Wörter » en « Sachen » noodzakelijk samen te gaan, ter zelfder tijd stellen we vast dat de geografische methode voor de volkskunde zoo goed als voor de dialectkunde bruikbaar is en « taalgeografie » en « volkskundegeografie » bij elkaar aanleunen. Het parallelisme is treffend wanneer we bijv. op de kaart nagaan hoe de langwerpige ovale vorm van het stadsbrood zich geleidelijk verspreid ten koste van het ronde boerebrood. Evenals voor de woorden teekent zich de vooruitgang af, niet naar de wijze van een olievlek, maar met sprongen van de hoofdstad naar de hoofdplaatsen om dan geleidelijk over het omliggende platteland uit te stralen. Aldus ontstaan kernen en ruimten tegenover relict-gebieden aan de periferie van de ruimten.

De expansie-theorie is in de philologische kringen te goed bekend, opdat wij er lang zouden bij stil houden. Is de oorsprong van den woordenschat in de volkstaal eerder uiterlijk en physiologisch, de stijlmiddelen beantwoorden aan psychologische motieven, in andere woorden aan het « denken » van den volks-mensch. Het is de eigen manier van redeneeren, die de volks-

mensch tot een eigen manier van zich uit te drukken, van spreken en schrijven voert. Deze « versproken » taalmiddelen van de volkstaal zijn in de taalkunde en met name, in de semantiek, niet onbekend. We kennen ze eensdeels onder den naam van **volks-etymologieën**, anderdeels onder den naam van **kruisingen** of **contaminaties**. De befaamde Fransche dialectoloog Joseph Gilliéron heeft de volksetymologie verklaard door een behoefte aan helderheid of een streven naar duidelijkheid van den sprekende. Aldus heeft hij tal van volksetymologische aanpassingen in het Fransch verklaard, bijv. het geval van « herbe sainte » voor « absinthe ». Het psychologisch proces houdt echter verband met een wijze van redeneering, die buiten de logische sfeer van de duidelijkheid valt. Wanneer de volksmensch de beteekenis van het woord niet verstaat, alleen den uiterlijken klankvorm opvangt, dan roept deze in het bewustzijn door associatie een naar den vorm gelijkkluidend woord op. Het verstandelijke speelt hier een veel geringer rol dan Gilliéron heeft gedacht. « Met etymologie » schrijft Prof. de Vooyo in zijn « Inleiding tot de studie van de Woordbetekenis » (1938) bl. 54, heeft volksetymologie niets gemeen. Het komt vaak voor bij vreemde woorden die onvoldoende gehecht zijn in het geheugen, en dus moeilijk reproduceerbaar. Onbewust heeft dan een associatie plaats met beter bekende klanken of woorden. De vervorming is meestal geheel zinloos. Zulke zuivere klankassociaties vormen de grote meerderheid. » Als voorbeeld haalt Prof. de Vooyo o.a. **lintworm** aan, waarbij men aan den lintworm van het dier denkt, ofschoon lint een synoniem is van worm (cf. windhond), **kiekje**, waarbij aan kijken worden gedacht, en verder begripsassociaties als **moeras** (uit fr. **maras**), **kindhoest** (uit **kinkhoest**), **kalis** (oorspr. een Zigeuner) voor een kale, arme man, enz.

In het Duitsch zijn beruchte volksetymologieën « **umgewendte Napoleon** » voor « **unguentum Napolitanum** », « **Sündflut** » voor « **Sinflut** », in het Vlaamsch « **Arthur de Jood** » voor « **teinture d'iode** ».

Zulke vervormingen berusten op het associatief denken. Zij openbaren den geweldigen rijkdom aan verbeeldingskracht van het volk, die soms fel afsteekt bij de nuchtere, zakelijke woordvormen van de algemeene taal.

Christian Rogge, (zie bibliografie) en na hem Friedrich Maurer, hebben het belang doen uitschijnen van de studie der

« Kreuzungen » of contaminaties, die reeds in 1895 aan de orde werden gebracht door het bekende werk van R. Meringer en K. Mayer, « Versprechen und Verlesen » (Stuttgart).

Vooraf Fr. Maurer heeft bewezen welke belangrijke rol de « contaminaties » spelen in de volkstaal. In een zijner opstellen: « Ueber Arten der deutschen Wortbildung, besonders Wortkreuzungen » (als voordracht gehouden op de « Göttinger Philologenversammlung » van October 1927) heeft hij zijne bevindingen als volgt samengevat :

1. De als grondslagen voor kruisingen in aanmerking komende woorden moeten in **dezelfde taaleenheid** levend zijn.

2. Zij moeten **synoniemen** of nagenoeg synoniemen zijn.

3. Zij moeten als klankbeelden **aanrakingspunten** hebben.

4. De zoogenaamde geluids- kompromis-vormen (de verklaring van « honkt » voor hond (honk - hond) door Ferdinand Wrede), die ook woordkruisingen zijn, beantwoorden in de grootste mate aan deze voorwaarden, zij zijn dan ook de talrijkste (dangsen, omthoukden, rongden, den angdere, verangderd, in het Brugsch).

5. Zeer dikwijls komen dan ook samengestelde woorden als grondslagen voor kruisingen in aanmerking, het zijn de zoogenaamde « **tautologische** » samenstellingen, waarvan we hierboven een voorbeeld hebben ontmoet bij Prof. de Vooy: Lintworm, dat met het duitsche woord voor « draak », « Lintwurm » overeenstemt. » Lindwurm » kan slechts ontstaan zijn in een taaleenheid, waarin « Lind » en « Wurm » naast elkander in gebruik waren voor « draak » zooals honk en hont in het « Mischgebiet » van honkt.

Zulke kruisingen zijn slechts mogelijk door het ontbreken van een **logische controle** in de volkstaal. De positieve zijde van het « denken » van den volksmensch komt echter hier ook te voorschijn door den affectieven drang tot de grootst mogelijke kracht of karakteristiek in de uitdrukking. Het sterk naar voren treden der gevoelens is een eigenaardigheid van de poëzie en van de volkstaal. (*) Dit komt inzonderheid tot uiting in de voorliefde voor bepaalde samenstellingen en **suffixen**. Uitteraard kan ik in een theoretische uiteenzetting als deze hierover niet uitweiden. Aan 't BEERTJE, den volkskundigen Almanak (1938) van

(*) Zie hierover H. Sperber, Einführung in die Bedeutungslehre, Bonn & Leipzig, 1923, en zijn wet van de « Affektbetontheit » (eerst ontwikkeld in : Ueber den Affekt als Ursache der Sprachveränderung, Halle, 1914).

den Bond der West-Vlaamsche Folkloristen, ontleen ik enkele voorbeelden uit een sprookje « up ze Brugs » : **Van 'en bulte, en van nog 'en bulte**. Het is de bekende geschiedenis van den bultenaar, die door een list zijn bult kwijt geraakt, en een tweede bultenaar, die dommer dan den eerste, in plaats van zijn bult kwijt te geraken er een tweede verkrijgt. De karakteristieke suffix in het Brugsch is het verkleinwoord-tji. Wanneer de affectieve spanning bij den verteller K. D. W. op een hoogtepunt komt, hoopen de woorden met verkleinvormen zich op en krachtversterkende bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden worden in den zin opgenomen.

De eerste bultenaar heeft zich naar den « Toveressen bilk » begeven : « Ol met e'ki 't sloeg twolve ip de torre van Meekerke en twolve ip de deize van Houttave... De bulte sloeg en oogstji, gheel verzichtegtjis weg, en, menverdooie worachteg ! flak nevenst hem... 't sprong nu e'ki zwart van de witte 'eksen en zingen da' ze deien... »

De tweede bultenaar zal het ook « e'ki prombeiren » : « Mo, dien potverblomschen gloeienden annoozeloore, in de platse van eest goed z'n ooren open te zetten en te luusteren wat da' ze zoengen... sprinkt hij me do' niet dwoos wèg in den hoop... »

De volkstaal maakt op alle onderzoekers den indruk bijzonder rijk te zijn en dat is ze ook wel. « Het is een fabel » schrijft Prof. Schrijnen in zijn « Nederlandsche Volkskunde » II, bl. 46 « dat de heele voorraad (van de volkstaal) slechts uit een paar duizend woorden zou bestaan. Zonder twijfel ontbreken in de volkstaal talloze uitdrukkingen voor begrippen uit het gemoeds- en geestesleven, uit het gebied van wetenschap en techniek. Zoo is het zelfs met de verklanking der gevoelens van liefde en vriendschap gesteld, toch zoo diep geworteld, en van sommige zinnelijke waarnemingen, met name van kleur en reuk... Toch moet men » besluit Prof. Schrijnen « bij de beoordeeling van dit alles zeer voorzichtig zijn ». Waarom ? Wel, omdat voorstudie ontbreekt. Die taalrijkdom van de volkstaal is, althans voor de Nederlandsche volkstalen, nooit systematisch onderzocht geworden. (*) De eenige die het deed was Virginie Loveling in haar reeds vroeger vermeld: « Een staaltje van Boerenspraak » (Nederl. Museum, IIe jg. (1888), bl. 106), die in dien rijkdom van woorden uitdrukkingen en volksspreuken van het « Vlaamsche

(*) Wel gaven folkloristen er voorbeelden van, bijv. Lodewijk de Vriese voor het Gentsch.

ras » een ingeboren liefde zag voor « beeldspraak ». Dat belette haar niet ook de schaduwzijde van een overgeleverde schilderachtige volkstaal in te zien : « Wij willen niet ontkennen dat het aanwenden van volksspreuken zijne keerzijde heeft, en wij stellen de vraag : verleert men zelf niet te denken, als voor alle gedachten en toestanden geijkte uitdrukkingen en zinspreuken bij de hand zijn ? Is daardoor niet alle geestesinspanning ontspaard en worden sierlijkheid, woordvoeging en redekunde niet overbodig, als men maar uit eenen sinds eeuwen opgehoopten schat te putten heeft ? Alleen door het zelfstandig denken en de eigen gezochte uiting zijner overwegingen, ontwikkelt de menschelijke geest en openbaart zich de verscheidenheid van het vernuft. Door het veelvuldig aanhalen van aangeleerde waarheden en zinsspreuken teert men op de wijsheid en de opmerkingen van anderen. Vele dezer spreuken en uitdrukkingen zijn overigens zeer gemeen, andere weinig geestverheffend, sommige zijn poëtisch, het meere deel bevatten levenskennis en gezond oordeel; maar 't zij goed of kwaad : **ons Vlaamsch ras is nu eenmaal zoo dat het de beeldspraak mint, het zal zijnen aard niet veranderen.** » Wat Virginie Loveling als een eigenaardigheid van het « Vlaamsche ras » beschouwt, is geen voorrecht van de Vlaamsche volkstaal. Alle volkstalen zwelgen in beeldspraak, maar de aard van de beeldspraak is verschillend en behoort volkskundig aan een onderzoek te worden onderworpen. Dan zal men vaststellen dat de rijkdom van de volkstaal slaat op woorden en uitdrukkingen voor dingen, toestanden en gebeurtenissen, die « affektbetont », d.i. **gevoelsverbonden** zijn.

Wie kent niet die dozijnen synoniemen in het Gentsch, het Brugsch, het Antwerpsch, enz. voor gevoelens van **smart, toorn, woede, spot**, voor handelingen als **loopen en slaan**, voor toestanden als **dronken zijn**, voor bepaalde lichaamsdeelen, voor een **kaakslag, een druppel jenever**, enz. Ze werpen onmiskenbaar een licht op de psyche van den volksmensch, maar verraden tegenover een rijkdom aan concrete benamingen een evenzeer treffende taalarmoede aan woorden voor vreemde of verwijderde dingen, vooral aan abstracta.

Virginie Loveling heeft in den grond gelijk, al is haar opvatting van de volkstaal zeer 19^e eeuwsch-intellectualistisch : **de volkstaal weerspiegelt de verstandelijke ontwikkeling van het volk !**

Het volk vertoont een uitgesproken neiging voor de aanschouwelijk-concrete uitdrukkingwijze en een niet minder uitgesproken

tegenzin voor abstraheeren of « samenvattend denken ». Bij de studie van een volkstaal mag men deze door de gemeenschap geconditioneerde uitdrukking nooit uit het oog verliezen. Dan eerst zal bijv. de opteekenaar van een volkssprookje uit den volksmond de juiste noot treffen, wanneer hij weet dat de **parataktische of nevenschikkende zinsbouw** de volksche verteltrant weergeeft. Hij zal bijv. niet schrijven als titel van het reeds vroeger aangehaalde sprookje « up ze Brugse : « **De twee Bultenaars** », maar « **Van 'en bulte, en van nóg 'en bulte** ». Zeer juist heeft K. D. W. dan ook hoogervermeld sprookje begonnen als volgt : « Der was e'kir 'en bulte, en **die bulte** haad' 'en bulte die begoostegende met 'en gheele groote boge van an z'n hoof toe an ze fundament. »

De verzamelaar van volksvertellingen zal verder rekening hoeven te houden met een eigenaardige **breedsprakerigheid**, die binnen het kader van het verhaalschema zich allerlei uitweidingen en humoristische afwijkingen veroorlooft. Zoo bijv. vormen de tribulaties van den armen bultenaar vóór hij door de « bazinne van de Vuylvlag », « 'n stammenei te Meekerke », geholpen wordt, een Brugsch **intermezzo**, dat krachtig tot de gevoelsstemming van een Brugschen toehoorder spreekt : « Der was up g'heel d'oensdagmart gin hemdetji die hem paste, gin oorem slaplijvetji die hem gink. Z'n broek zakteg ólsan of !... eja kan 't missen, de lijsten 'n kosten ol over dien berg nie trekken, en ze sloegen olsan scheef. De kleeermaker zei up 'en ende :

— Luustert e' kir hier vint, wit-je wa' da'-ji gij doet, dat en is e' ki' gin doen me' joen; 'k en kanne kik gin eer' ollen va' me werk, en lop gij e bitje no' de morkemart, zee !

Zo je kan peizen, dat 'n was mor e' gheel oremtiereg dingen vo' da' mens : olsan moeten in z'n vallepalto lopen, zuuste mor e' schamel broekstjen an, en ton dien bloote rik ! 's Zomers de zonne zat ip z'n kasse te looien en te branden, dat er de vollen van vielen; en 's winters 'n haad hij nog zovele nie' van e' kraagstji om rechte te zettene. De man haad ol overol gezeten om rood en dood, mo niemand die hem kosteg' halpen. Z'haan ol zitten dugen up z'n rikgroote en trekken an z'n bos.. dat er de troonen van uut z'n ooggen boeksteden, ol gin avangce ! De mannen van 't pruumhuus ('t hospitaal te Brugge, waar ze veel pruimen te eten geven, naar 't schijnt) haan der over gewis met hunder geleerde bollen, en z'haan gezeid : — Gin majin, en peis gij pecencie, vint, in Godsenname. »

Zulk een pittige passage is niet in algemeen Nederlansch om te zetten om de eenvoudige reden dat de breedsprakigheid van de volkstaal in de algemeene taal langdradig zou worden en een vervelenden indruk maken.

Van de herhaling van woorden en zinsneden geeft Lod. Lievevrouw-Coopman ons een treffend voorbeeld in zijn Gentsche Zedenschets : Oe èwer oe zotter (1912) in Gentsch dialect geschreven.

De oude Crommelynck is op zoek naar zijn jonge vrouw Clara:
« 'k Hè ze zien deuregoan, 'k hè z'in 'n viezelante zien stappe mee e wit pird en ne roste koetsier, en ze zijn de Kopure opgereede ! (Beziet den slapenden koetsier De Rijcke). Kè ze vast, kè ze vast ! Ha, Clara, ge wil mij uurkes opzette ! 't Es wel te zien dade mij moar gepakt 'n hèt veur mijn kluiten, moar aos ge mient mee mijn cens naor mijnen duud pitjes te pisse, zijde luulek mis, zijde luulek mis ! Wa da 'k zal doen, en èk nog gien cense van, maor aan mijn voete moe ze ligge, vergiffenesse zal ze vrage. Es da iet, es da iet !... Waor mag ze ni zijn ?

Diene rosten deugniet moe et wete ! (Schudt De Rijcke wakker). Hé, slapere, wor ne kier wakker, in ? »

De Rijcke.

Miende misschien da z'in mijn zakke zit ?

Crommelynck.

Mijn zakke zit ! Niens ! Ze zit in e zakke nie, maor z'ee toch in e viezelante gezete, hee z'in e viezelante gezete !

De Rijcke.

't Es wel meugelijk, est wel meugelijk !

Crommelynck.

Allee gè, mee al i beslag ! Hoevele moede èn ?

De Rijcke.

Niets ! Ik ben 'n ierlijk man, da wete.

Crommelynck.

Kenne da liedse, ken ek da liedse ! 25 fran, allee.

(in een volgend tooneel)

(Fieleke komt buiten met kled en hoed aan van Clara).

De Rijcke.

Doar ès ze !

Crommelynck.

Ha slangevel, ni gee 'k i ne kier schuune de scheute, gee 'k i ne kier schuune de scheute !

Deze herhalingen, die versterkingen beteekenen, hebben slechts schijnbaar den vragenden vorm. Het zijn woord- of zinsautomatismen, die als echo's wegsterven en van sterke gevoelsopgewondenheid bij den spreker getuigen.

De algemeene taal eischt meer zelfbeheersching, eenvoud en beknoptheid dan de volkstaal. De diepere grond echter is dat de sprekers van de algemeene taal en van de volkstaal de wereld « begripmatig » op verschillende wijze opvatten, zooals F. Stroh dat in zijn « Stil der Volkssprache » (1930) heeft geformuleerd. « Het is » schrijft hij « een eigen manier van denken en een besluit te trekken... en zij voert de volkstaal tot een eigen manier van spreken en tot een eigenaardigen taalstijl. » Deze stijl is dezelfde, die wij tot uiting zien komen in de volksdracht, de volkskunst, de volkspoëzie, een vermenging van eigen en ontleend goed, een aanpassing, die met de wisseling van het leven van de collectiviteit, evolueert, maar zichzelf gelijk blijft, zoolang het met het associatief denken overeenkomt.

In tegenstelling tot de algemeene taal kan men er twee tendensen in opmerken, die beide een uitvloeisel zijn van het « denken » van den volksmenschen : 1° een **ontwijken van het verstandelijke**, van het logische denken, van het intellectueele in 't algemeen; 2° een **sterk naar voren treden van het gevoelsleven**, van het affectieve denken, in een woord van de verbeeldingskracht.

Het weze mij toegelaten als besluit van deze theoretische uiteenzetting u een dubbelen wensch in overweging te geven : 1°) dat de **volkskundige studie van de Nederlandsche volkstalen** meer belangstelling moge ondervinden van wege philologen en folkloristen, 2°) dat de studeerenden over meer **betrouwbare teksten in de Nederlandsche en speciaal Vlaamsche volkstalen** zouden kunnen beschikken dan tot nu toe het geval is. Inderdaad, de dialectologen hebben ons weliswaar een aanzienlijk materiaal van lexicografischen aard : **woordenlijsten en idiotica** aan de hand gedaan, maar teksten uitgaande van volksmensen of opgeteekend door wetenschappelijk geschoolde sprookjesverzamelaars ontbreken nog maar al te veel. Dit is een achterstand dien wij tegen-

over andere cultuurvolkeren, die naast de belletrische literatuur een literatuur in de volkstaal zijn blijven beoefenen en hoog houden, hebben in te halen. Goede vertellers en dichters in de volkstaal zijn te onzent inderdaad zeldzamer dan dichters en prozaschrijvers in de algemeene taal. Onze Vlaamsche cultuur-beweging, de beschaafde taalbeweging, die geheel onze sympathie heeft, ten spijt, heeft hierin wellicht haar doel voorbijgeschoten, zooals destijds het Particularisme dat gedaan heeft door een dialectische cultuurtaal de plaats te hebben willen doen innemen van de algemeene cultuurtaal.

De waarheid zal wel in het midden liggen. Het West-Vl. Particularisme heeft niet belet dat Guido Gezelle voor alle Nederlandschsprekenden een groot dichter is. En wat Hugo Verriest meende destijds te zijner verdediging te moeten aanvoeren, geldt voor ieder dichter of schrijver in de volkstaal : « Moet hij daarom als particularist gedoemd worden, dan is elke vogel te bossche en te velde een particularist, en de Nachtegaal de grootste van allen ! »

Oostduinkerke a/zee, 22-3-1940.

BIBLIOGRAFIE.

Schrijnen, Jos. — Nederlandsche Volkskunde, II, bl. 1, De Volkstaal, Zutphen, W. J. Thieme & Cie, 1917.

Naumann, H. — Ueber das sprachliche Verhältnis von Unter- zu Oberschicht. Jahrbuch für Philologie 1925.

Müller, Jos. — Rede des Volkes in : Deutsche Volkskunde, hgg. von John Meier, 1926, bl. 169 volg.

Stroh, F. — Stil der Volkssprache, Hess. Bl. f. Volkskunde. XXIX (1930), bl. 119 volg.

Rogge, Christian. — Der tote Punkt in der etymologischen Forschung. Zeitschr. f. d. Phil. 51, bl. 1 volg.

Sperber, Hans. — Einführung in die Bedeutungslehre, Bonn & Leipzig, 1923.

Maurer, Friedrich. — Volkssprache, Fränkische Forschungen, Erlangen. Palm & Enke, 1933.

Spekulatie,

door Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN.

Onlangs werd ons gevraagd : wat moet men schrijven : **Spekulatie, spekulaus of speculoos ?**

Daar de vraag velen, zoowel gewone bakkers als pasteibakkers aanbelangt, deelen wij hier ons antwoord mede.

Bij het woord **Spekulatie** denkt men gewoonlijk aan de handelsverrichting waarbij men zoowel kan winnen als verliezen, en zoekt men te vergeefs het verband tusschen het gebak en die koophandelsverrichting. Daar is echter geen verband te zoeken.

Om den oorsprong van het woord en zijn juiste beteekenis te kennen, moeten wij de mythologie en de kerkelijke geschiedenis raadplegen.

In de Germaansche godenleer is **Wodan** of **Odin** de heerscher van hemel en aarde gelijk **Zeus** bij de Grieken.

Het tijdstip van het jaar, waarop **Sint Nikolaas** valt, was bij de heidensche germanen door de viering van den winterschen zonnestilstand gekenmerkt (24ⁿ December).

Wodan daalde dan met de andere goden van het **Walhalla** op aarde neder en reisden overal rond, zijn weldaden met milde hand uitreikende. Al de auteurs, die over de zeden en gewoonten der oude Germanen geschreven hebben, zijn het eens om te verklaren, dat één der vele middelen om het heidendom uit te roeien, bestond in zekere profane gebruiken een kristelijke beteekenis te geven.

Wodan werd vervangen door **Nikolaas** (de weldoener), aartsbisschop van Myra, een der voornaamste heiligen der Katholieke Kerk, wiens feestdag gesteld werd op 6 December 326, dag van zijn overlijden. (Niet verwarren met **Sint Nikolaas van Tolentijn**, die den 10 September wordt gevierd).

Hij werd begraven te **Bari**, een plaats aan de Adriatische Zee, om welke reden hij ook soms aartsbisschop van **Bari** wordt genoemd.

Zoals **Wodan** rijdt **Sint Nikolaas** op zijn paard de wereld rond, dringt in de huizen en bedekt er de tafel met allerlei speelgoed en lekkernijen voor de brave kinders.

Wie van ons herinnert zich die lekkernijen niet van vroeger ? Ze waren niet zoo talrijk en niet zoo kostelijk als nu, maar zij

smaakten er niet te minder lekker om; het waren vooral de appelkens van oranje die de tafel versierden, te zamen met de scheeptjes van marsepein, die ons herinneren dat **Sint Nikolaas** ook de patroon was der schippers, daar hij door zijn gebeden veel zeelieden het leven had gered; ook de oude kleerkoopers, merse-niets en graanhandelaars hebben hem tot patroon.

Wat er gewoonlijk nog het meest op de tafel stond, waren de klaas- of spekulatiemannekens **Sint Nikolaas** voorstellende als bisschop met mijter en staf.

In het oud kerklatin is de titel van bisschop *speculatus*, en dat de titel op het koekje zelf is overgegaan dat den bisschop voorstelt, behoeft voorzeker geen betoog, evenmin dat het woord *spekulatie* (gebak) van *speculatus* is afgeleid.

Verleden jaar rond Klaasdag deden wij nog een wandeling in de volkswijken en in menigen winkel hing er een plakbrief waarop de bakker **zijn beste of allerbeste spekulatie** aanbeval.

Enkel in burgerswijken vonden wij in de uitstallingen plak-katen, waarop in gouden of vurige letters de woorden *speculaus* en *speculoos* schitterden, twee woorden die niets anders zijn dan de Brabantsche uitspraak van *spekulatie*, twee woorden die de **Gentsche Tale** ontsieren en derhalve dienen geweerd te worden.

Men mag dus gerust schrijven *spekulatie*; de Gentenaar zal zich overigens niet vergissen; geldt het de handelsverrichting dan zal hij spreken van *spekulatie*; geldt het 't gebak dan zegt hij *speeklaasse*, in het platgentsch *spieklaasse*, de lange aa met Gentschen tongval uitgesproken.

Gent , 20 Juli 1940.

Fliepe, de skamoteur

door Em. ANDELHOF.

Fliepe was een Gentenaar, een stropdrager.

De meeste Gentenaars van jaren hebben van af hun teederste jeugd Philippe Lemeur, Fliepe den skamoteur, zooals men hem noemde, gekend. Hij was, vijftig jaren geleden, in zijne volle fleur en, als foorkramer ofte foorijn, eigenaar van den grootsten vouwbaren variétés-schouwburg die op de jaarlijksche Gentsche foor te zien was.

Fliepe zorgde alle jaren dezelfde plaats te bemachtigen voor het opbouwen van zijnen « théâtre ». Deze plaats volgde de rij der kramen van Lemaire, wafeltjesbakker, Catule, tir à la carabine Flobert, en de Salons de Consommations van Fritz I, Max, Fritz II, en Consael, rechts op het St. Pietersplein.

Men beweerde dat hij alleen de ontwerper was van zijne **baraque** en op bouwkundige wijze eene gaanderij aan den voor-gevel had gebracht, ongeveer 3 à 4 meter boven de stoep, aan welker uiteinden tooneelschermen waren geplaatst verbeeldend, de eerste, het huisje van Arlekijn en aan de tegenovergestelde zijde het huisje van Colombien of liever van Peere en Meere.

Deze gaanderij diende aldus om eene openbare kostelooze vertooning te geven aan het publiek dat aangetrokken door de poetsen en fratsen van 3 à 4 sprakelooze vertolkers, vóór zijnen schouwburg stilhield en eene komedie — zonder kop noch staart — zag afspelen, opgeluisterd door de toonen van eenige blaasinstrumenten. Wanneer een voldoende aantal nieuwsgierigen vóór zijn « théâtre » opeengepakt stonden, verscheen Fliepe op den stoep, bracht een zware klok in beweging waarvan de toonen door de lucht dreunden om de poetsenmakers der gaanderij en de muzikanten van de stoep te berichten zich terug te trekken.

Met eene bijzondere welsprekendheid die Fliepe eigen was, deelde hij het publiek mede dat de Variétés Vertooning aanstonds zou aanvangen en maakte eene behendige ontleding van het programma kenbaar alsook de prijzen der plaatsen.

Het sukses dat Fliepe oogstte in dien goeden ouden tijd was zóó groot dat hij de nieuwsgierige liefhebbers die dreunend zijnen schouwburg zouden ingenomen hebben, meer dan eens in bedwang houden moest door middel van een ladder dienstdoende als balie.

Hij was een onvermoeibaar groote werker geweest, had Europa doorreisid en... alle waterkens doorzwommen !

Fliepe was een gelukzoeker, had het geluk gevonden maar had ook het goede eindje moeten vasthouden. Ja, Fliepe heeft geld, veel geld gewonnen, is rijk geweest maar is doodarm geworden, doordien hij onbezonnen te werk is gegaan : wat hij met het trommelken had gewonnen, heeft hij met het fluitje verteerd !

Fliepe deed zijne intrede op de Gentsche foore ten jare 1839 als verkooper van allerhande snoeperijen, Gentsche peperkoek ofte lekkerkoekee, enz.

Toen gebeurde de foor deels op het Bijlokeplein, Kouter, Recollettenplein, Houtleie en Lindenleie alwaar een Cirkus — Cirque Royal F. E. BLONDIN — werd gehuisd in de rijschool van de stad, omringd van tenten, de potjesmarkt geheeten. Laat ons nu toe hier tusschen haakjes te zeggen dat de foor bovendien een Schouwburg telde voor het gesproken Vlaamsch tooneel en zijnen intrek had genomen in « eene groote houten tente » gesteld op den Kouter naast de Zonnestraat. Het gezelschap behoorde aan zekeren C. P. Verplancke en voerde onder andere werken INES De Castro op, treurspel in 5 bedrijven⁽¹⁾.

Laat ons van Fliepe voortvertellen.

Hij bleef echter niet lang bij dit bedrijf en werd aldra eigenaar van een ringsteekspel wat hem waarschijnlijk aangespoord heeft ruiter te worden op zijn 19e jaar in een reizend cirkus.

Hij stapte in het huwelijksbootje 't jaar nadien en begon dan het uitbaten eener donkere kamer van daguerréotypie ofte foto-kunst in hare eerste wankelende stappen en ponkte hiermee 5000 fr. het eerste jaar van zijn huwelijk.

Later werd hij eigenaar van een Diorama — door 't Gentsch publiek zoo sappig bijgenaamd de « glazekens » wijzend op lenzen, waardoor de nieuwsgierigen de onderwerpen vergroot te zien kregen — waarin hij, na de Goden van Olympia te hebben getoond, verder voor den dag kwam met de Inneming van de

1) Zie Gazette van Gent 24 Maart 1839.

Bastille, het Bombardement van Sebastopol, de Slag van Austerlitz, Wagram, enz.

Weldra zocht hij almeer geluk in het opbouwen van een zelfwerkenden schouwburg en kon nooit echte voldoening geven aan zijn eergevoel. Hij wilde steeds beter en beter.

De foore kwam op St. Pietersplein in 1849.

Nu werd hij eigenaar van den Variétés Schouwburg hier hooger vermeld, eene onderneming die hem tot een zekeren welstand brengen moest.

Fliepe was uiterst behendig in zijn vak, zooals het blijkt uit eene prent door hem destijds voor de ruchtbaarheid rondgestrooid. Hij alleen kon een groot aantal nummers vóór het voetlicht brengen, o.a. het loopen op **plafond**, het roffelen op 15 trommels te gelijk, magnetiseeren, tooveren, kaatsen en roemde zich erop als clown en skamoteur vóór koningen en prinsen gespeeld te hebben en beweerde dat zijn schouwburg Koninklijk mocht genoemd worden. Hier was hij wel aan 't toppunt van zijn geluk en zijne kunst geweest.

Maar de weelde steekt. Hij wordt herbergier en vestigt zich op de Koophandelsplaats in **La Fleur de Lys**.

Hij verlaat zijne vrouw om na hare dood opnieuw in 't huwelijk te treden met eene veel jongere aan wie hij het leven had gered, toen zij nog een kind was.

't Schoon leven van dit abnormaal huwelijk was echter van korten duur en de speelman verdween al spoedig van 't dak. De jonge vrouw verliet hem, zoo het schijnt, met geld en goed, zoodat hij arm en verlaten overbleef.

Fliepe verdiende dezen tegenspoed niet. Hij was zeer goed geweest voor iedereen, had een goede inborst, het hart op de rechte plaats : de armen en de weezen vergat hij nooit tijdens de foore.

Fliepe liet zich niet ontmoedigen.

Hij kwam terug op de foore als **bonisseur** en toonde nu Congo-landers, later crocodillen en slangen...

En eindelijk werd hij, doch wij kunnen voor de waarheid ervan niet instaan, impresario eener onderneming betiteld « **La danse du ventre** » waarvan het personeel, bestaande uit jonge vrouwen, het dansen van den buik als aardigheid voordroeg, spoedig door het Gentsch publiek bestempeld met den bijnaam van « **Vuile telluuren** ».

Zijn voorkomen alleen en zijnen gekenden levensloop stonden borg voor het oogsten van een zeker sukses in deze zaken waarvan hij nooit de eigenaar is geweest.

En Fliepe sukkelde op het eind in 't oudmannekenshuis...

Niettemin haalde hij in 1894 nog eens zijne tooverroede te voorschijn om zijne oude kameraden van het gesticht te verlustigen ter gelegenheid van het feest gegeven ter eere van den eeuweling Lieven Termijn die hier gevierd is geworden op 5 Juni 1894⁽¹⁾.

Fliepe kon zich aan het ingesloten leven niet aanpassen; 't gesticht geleet hem een klooster en 't werd hem een rooster. Hij verliet het op den ouderdom van 72 jaar en begon dan nog op dien leeftijd de jaarmarkten mede te maken om er zijn « skamoteeren » uit te buiten.

Op de volgende in opbouw zijnde Gentsche foore, in 1895, hij woonde toen in de Lange Kazernestraat, maakte hij eene wandeling op St. Pietersplein waar hij in onmacht viel om niet meer recht te staan en werd naar het burgerlijk hospitaal overgebracht.

.

De Gazette van Gent schreef op 14 Maart 1896 :

Philippe is dood ! de overal gekende goochelaar Philippe, die sedert verscheidene maanden in het gasthuis verbleef, is heden morgend om 8 uur, overleden. Philippe die zooveel jaren heel Gent in zijne barak lokte, is juist bij de opening der foore gestorven; zijne confraters zullen de gelegenheid hebben hem naar zijn laatste rustplaats te vergezellen.

.

Den 22ⁿ Maart nadien bonsde oude Roeland als kermisklok bij de opening der Gentsche foore en denzelfden dag als doods-klok om het afsterven van Philippe bekend te maken aan het volk !

1) Zie Gazette van Gent 6 Juni 1894.

Zanten.

VERHALEN IN SLEUTELTAAL.

Varianten van « Mijnheer Hospiratus ».

In den veertienden jaargang van « Oostvlaamsche Zanten » in de zeer interessante bijdrage van den heer Gysseling over de folklore uit Oudenburg, wordt op bladzijde 38 het sleuteltaalverhaaltje van « Mijnheer Hospiratus » medegedeeld. Hierna volgen twee varianten, de eerste uit Gent, de andere uit Beervelde, beide door mij opgeteekend.

1. — Grootalmogendheid.

(De Gentsche lezing).

Een boer was zonder knecht, en een knecht die zocht een plaats. Hij kwam zich aanbieden bij den boer, die den knecht aannam, op voorwaarde dat hij zou spreken, zooals hij (de boer) sprak.

— « Wat zegt ge tegen mij ? » zei de boer tegen den knecht.

— « Baas of meester, zoo ge 't wilt hebben » zei de knecht.

— Ge moet zeggen « **Grootalmogendheid** » zei de boer. En mijn vrouw, dat is « **mijn zoete minne** »; tegen mijn schoenen moet ge zeggen « **jaspaarvoeten** », tegen den hond : « **grooten bleeken blekker** », en tegen de kat : « **Karel den bloote** »; het vuur dat heet hier « **santekanufte** », de deur heet « **de chloriene** », en de schuur « **de korinte** ».

— 't Is goed, zei de knecht, ik zal zoo spreken.

's Anderendaags, de knecht was beneden, hij had het vuur aangestoken, en de hond had de kat in 't vuur geworpen. Al brandende was die kat door de deur naar de schuur gelopen en daar stond nu alles in brand.

De knecht, die dat zag, die riep dan op den boer :

Sta op, grootalmogendheid,

Roep uw zoete minne,

Trek uw jaspaarvoeten aan

Want den grooten bleeken blekker heeft Karel den bloote

In de santekanufte gesmeten !

Ze zijn gevluht langs de chloriene naar de korinte,

En heel de korinte staat in santekanufte !

Verleden jaar (1938), opgeteekend te Gent. Mijn zegsvrouwe, geboren te Gent, is 73 jaar. De wijze van vertellen is natuurlijk, niet de oorspronkelijk volksche. Alleen het slot lijkt in de oorspronkelijke versie te zijn.

2. — Hij kende zijn les, of « Mijnheer de Procuratus ».

(De lezing uit *Beervelde*).

Nen pastoor schreef in de gazet dat hij een knecht noodig had die goed van aannemen moest zijn. Zekere boereknecht had dat gelezen, en dacht : « Goed van aannemen, dat ben ik toch wel ! 'k Ga mij maar bij dien pastoor gaan aanbieden ».

Zoo gezeid, zoo gedaan. En hij ging gaan aanbellen. Mijnheer de Pastoor kwam opendoen.

— « Dag meneer de pastoor, zei de knecht, zijt gij het die iemand vraagt, die goed van aannemen is ? »

— Ja, jongen, zei mijnheer pastoor. En zijt gij dat misschien ? Kom maar binnen, we zullen eens probeeren of ge goed van aannemen zijt.

Intusschen waren ze samen binnengegaan; toen opeens de pastoor zei :

— Wel jongen, hoe heet ge mij ?

— Toch wel, mijnheer de pastoor !, zei de knecht.

— Wel luister, zei mijnheer de pastoor, zeg in 't vervolg tegen mij : « Mijnheer de procuratus ».

— Dat zal ik doen, mijnheer de procuratus, zei de knecht. (Hij zei al van den eersten keer : Mijnheer de procuratus, want hij moest bewijzen dat hij goed van aannemen was !)

— En nu zal ik u eens eerst mijn woning toonen. Kom maar mee ! zei de pastoor.

Terwijl hij den trap naar boven op ging :

— En wat zegt ge hiertegen ?, vroeg de pastoor op den trap wijzend.

— Trap ! mijnheer de procuratus, zei de knecht.

— In 't vervolg zult ge zeggen : wenteltoren, zei de pastoor.

Bovengekomen, kwam de hond van den pastoor hen tegen geloopt.

— O, wat grooten hond ! riep de knecht.

— Wel, zei de pastoor daarop, noem dien hond « mijnheer Hassegebas ».

— Goed, mijnheer de procuratus, zei de knecht.

Zoo wandelend, kwamen ze aan 't bed van mijnheer de pastoor, en die zei nu tegen den knecht :

— En dat moet ge noemen : « krakerdatus ».

— Zeker, mijnheer de procuratus, zei de knecht.

Aan 't bed stonden de pantoffels van mijnheer pastoor.

— Dat heet bij mij : « tredewagens » zei de pastoor.

— Goed, mijnheer de procuratus, zei de knecht. Toen opeens de kat hem miauwend langs de beenen liep :

— Ha, daar is « juffrouw Snorregejas » zei de pastoor.

En toen ze in de keuken waren, zei de pastoor op den haard wijzend.

— En wat zegt ge daartegen ?

— Dat noemen wij den haard, zei de knecht.

— Wel zeg daartegen in 't vervolg : « den helschen granaat », en tegen 't vuur dat er in brandt : « Gloria in excelsis ! »

Nu gingen ze naar buiten, en mijnheer de pastoor deed de deur open terwijl hij zei :

— Zie, noem dat « de kaniene ».

En op den hooischelf wijzend, die in den hof stond :

— En als ge dat altijd den overvloed noemt, zal 't goed zijn !

— Dat zal ik allemaal doen, zei de knecht.

— Voor vandaag, heb ik u nu al genoeg gezegd, zei de pastoor. We zullen morgen voortgaan !

's Anderendaags zat de knecht koffie te maken, terwijl de hond en de kat elk langs een kant van den haard lagen. Opeens begonnen ze te vechten, tot het zoo ver kwam dat de hond de kat in den haard smeed, en ze dan samen vluchten naar den hooischelf, waar, natuurlijk al het hooi aan 't branden ging.

De knecht liep naar den trap, en hij riep :

« Mijnheer de procuratus,
Kom van uwen krakerdatus.

Doe uw tredewagens aan,

En kom van den wenteltoren gegaan.

Want mijnheer hassegebas

Heeft mejuffer snorregejas

In den helschen granaat gesmeten,

En ze zijn gevluht langs de kaniene naar den overvloed,

En daar staat heel den boel in gloria in excelsis ! »

Dit is het verhaaltje opgeteekend, zooals een veertienjarig schoolmeisje uit Beervelde het in 1938 aan kinderen navertelde. In school werd het verhaaltje verteld, om moeilijke woorden te leeren onthouden. In de inleiding kan men trouwens den school-schen inslag hier en daar wel merken. Ook de betiteling : « Hij kende zijn les » komt wel van den onderwijzer.

*
* *

Wat het eigenlijk slotgedeelte — de kern en de pit van het heel dingetje — betreft, lijkt me de Beerveldsche lezing het verhaaltje van Oudenburg te verduidelijken. Een paar woorden aldaar zijn immers heel en al tot onkenneelijkheid toe vervormd. De Beerveldsche lezingen ervan zijn dichterbij de oorspronkelijke.

« Krakerdatus » voor een bed, is begrijpelijk en spreekt voor zich zelf. « Karetatus » (Oudenburg) niet.

Evenzoo « wenteltoren » voor trap (Beervelde), naast « wenteldoek » (Oudenburg).

Wat de « helsche granaat » (haard) betreft, daar vermoed ik wel erg moderne invloeden. Of niet ?

De drie lezingen gaan wel op 't zelfde grondmotief terug. Al is het in Oudenburg 'nen kasteelheer, en in Beervelde 'nen pastoor die er de zonderlinge spreekwijze op nahoudt. Maar het Gentsche verhaal heeft een gansch anderen woordenschat. Alleen de chloriene (de deur) uit Gent, heeft een zekere gelijkenis met « de kaniene » (idem de deur) van Beervelde. Voor de rest is er meer gelijkenis tusschen Beervelde en het verre Oudenburg.

Ten slotte zijn de twee Oostvlaamsche lezingen vollediger dan de Oudenburgsche. In Gent en Beervelde staat heel de boel in lichterlaai. Te Oudenburg neemt het zoo geen tragische wending.

Men kan ook een Limburgsche lezing vinden in « 't Daghet in den Oosten », IIe boekdeel (jg. 1887-1888) blz. 76. onder den titel : « Den zeg van een viezen heer, en van een meisen dat sterk was van onthouden ». Daar heet de stal « de klarinnen », en de schuur « de klaruiten », en heet ook het vuur zooals in Beervelde de « gloria in excelsis ». Het slot luidt er als volgt :

Mijnheer en mijn God
Staat toch op !
Roept op Joffrouw van der Joten,
want de kale grijze

heeft den naakten en blooten
in den gloria in excelsis gestooten !
En toen is hij geloopt
Van de klarinnen
Naar de klaruiten
en nu brandt het van binnen
en het brandt van buiten
en heel de boel staat in gloria in excelsis.

*
**

NASCHRIFT.

Enkele regels hooger noemde ik de helsche granaat aan moderne invloeden te moeten toeschrijven. Dat schijnt in zekeren zin te worden bevestigd door een Brugsche lezing die ik naderhand tegenkwam. Ééne uit de einde der tachtiger jaren van de vorige eeuw. Daarin heet het vuur, « de helsche garnade ». En de uitleg, dien de inzender, (ook in 't Daghet in den Oosten, 2° boekdeel, blz. 108) er aan meent te geven is de volgende : « d'helsche garnade = 't vuur, hetgeen de garnade, de garneering van de hel is. » Aan een granaat, een grenade schijnt die man niet te hebben gedacht. Alhoewel dat misschien wel waarschijnlijker is dan zijn gewrongen garnierings-uitleg. Maar ja, de menschen waren hier toen nog zoo vredelievend, dat een granaat het verste van hun gedachten verwijderd lag. Op te merken de helsche garnade is hier het vuur, in Beervelde is het de haard.

Ter vergelijking hier dan nog even die brugsche lezing, die, wonder genoeg, ook niet tot den vollen brand komt, juist zooals Oudenburg.

Mijnheer de Procurater !
Steekt aan jen Avocater.
Komt van jen hoogen tuun.
Van Allegebas
En Tenternuus.
Vliegen door d'helsche garnade
Rechte naar bachten
Naar 't knuffelgetuug ?

Acocater = pantoffels; hoogen tuin = trap;
't knuffelgetuug = zwijnskot.

Jos. VERMEULEN.

KINDERRIJMPJES UIT SINT-NIKLAAS (W^{aas}),

verzameld door Georges De Keersmaeker⁽¹⁾.

II. Wijsjes bij het dansen in de koord.

19. Als Loewiesken sterft,
wie zal der haar begraven ?
Jantje van de mart
zal haar naar 't kerkhof dragen;
wij zullen roepen en tieren aan haar graf :
Hier ligt Loewiesken, die de mannekes geren zag!
20. Ons-lievrâken zat onder den trap,
geeft da kinneken suikerpap,
suikerpap meê zilvere lepelkes
Fransiken moet naar scholeke gaan,
hij heeft geen kouskes of schoenekes aan.
Doe uw vaders (platijnen aan.
 (pladijzen
Mijn vaders (platijnen zijn te groot
 (pladijzen
Steekt er achter 'nen bussel meê stroot.
Waar zal ik da stroot gaan halen ?
Achter den boer zijne wagen.
Den boer die zal mij slagen,
de boerinnekes zullen mij jagen.
Neem Fransiken bij zijn hand
en leid hem naar de waterkant.
Aan de waterkant daar stond een huizeken,
daar woonde een tooveras in :
Ze piepte gelijk e muizeken,
't was altijd van kadol.
Kadol die ging eens v'rhuizen,
giedegiedegon, giedegiedegon,
nu staan Guilliam zijn beenen krom.

(1) Zie « Oostvlaamsche Zanten », N° 1-2, Jan.-April 1940, blz. 60.

21. Jan, mijne man, is altijd ziek,
g'heel de week, maar 't Zondags niet;
als hij moet ga werken,
schreet hij lijk e verken,
als hij moet gaan eten,
is hij moei gezeten,
geefd-hem wijn,
't is te fijn,
geefd-hem bier,
't is te zier,
geefd-hem water,
o, die leelijke roste kater !
22. Margriet kom ees voor :
Zij draagt een chapeau,
paar floere manchetten,
da kan haar nie letten;
zij ga naar de mart.
om ne pak chokelat,
o, wa schoone madam is dat !
23. Madam comm' il faut :
Zij draagt een chapeau,
floere manchetten,
da kan haar nie letten;
zij ga naar de stad,
zonder hem aan haar gat :
o, wa vuile madam is dat !
24. In de ton
tapt men bier
voor 't ple-zier !
25. Ziet eens hoe net dat ze'is !
En ze is maar twaalf jaar oud,
en ze is een jaar getrouwd :
Hoezee hoezee,
en morgen krijgen wij preê !
Hoezee hoezee,
en morgen krijgen wij preê !

26. Visch, visch, lange visch,
die van de nacht gevangen is.
Een, twee, drij.
27. Popke ge moet van de deur af gaan,
oftewel naar boven gaan :
Popke wit, popke zwart,
Popke van de voddemart !
28. Paraplukken,
parasolleken,
eene voor de regen
en eene voor de zon
pardon, pardon !

III. Spel- en rondeliedjes.

29. Vanwaar komt gij getreden,
Marolle Marolle, Marolleken,
vanwaar komt gij getreden,
Marolle, marolle, Marolleken !
- Ik kom van onder d'aarde,
(enz. als hierboven.)
- Een mandeken met vijgen.
- Voor wie zijn die vijgen ?
- Al voor mijn naaste geburen.
- Wie zijn uw naaste geburen ?
- Al die mijn huisje schuren.
- Wie schuurt er dan uw huisje ?
- Een katjen en een muisken.
30. In Holland staat een huis
in Holland staat een huis,
in Holland staat een singelingela,
singelingela, hoepsasa !
in Holland staat een huis.

— In da huis woon ne man,
(enz. als hierboven.)

- Die man die kiest een vrouw.
- Die vrouw die kiest een meid.
- Die meid die kiest ne knecht.
- Die knecht die kiest e kind.
- Dat kind die kiest een pop.
- Die pop die kiest e g'rij.
- Da g'rij die kiest een plaats.
- Nô schiet da huis in brand.
- Nô gaat die man van huis.
- Nô gaat die vrouw van huis.
- Nô gaat die meid van huis.
- Nô gaat die knecht van huis.
- Nô gaat dat kind van huis.
- Nô gaat de pop van huis.
- Nô gaat 't gerij van huis.
- Nô gaat de plaats van huis.
- Nô staat dat huis alleen.
- Nô zal Holland vergaan.

31. Klein Anna zit op haren steen,
haren steen, haren steen,
klein Anna zit op haren steen,
haren steen.

- Dan komt de moeder bij haar staan,
(enz. als hierboven.)
- Klein Anna waarom (weende-gij ?
(weent gij zoo ?
- Omdat ik morgen sterven moet.
- Dan kwamen de twee pootjes af.
- Hij trok een beestjen uit zijn zak.
- Hij streek het aan haar wangen.
- Klein Anna is al wederom.

32. En de wolf zit hier nie,
 en de wolf zit daar nie,
 en de wolf zit in zijn kermishol.
 Hahoe ! Hahoe !
33. 't Schip van de keizer dat komt aan,
 Twaalf en acht is twintig.
 Vrienden, ge moet mij wel verstaan,
 hier zal een en dertig staan.
34. Schoentje schuif,
 vodde, vodde, vodden.
35. Ringelo, rangelo,
 gij moet den ring naar Amerika zenden;
 zend hem hier, zend hem daar,
 zend hem in Amerika of ik weet nie waar !
36. Errem en errem
 is nog zoo werrem,
 hand en hand
 is nog zoo plezant.
37. Keeren, wij keeren,
 wie zullen wij keeren ?
 Wie zal onze keereman zijn ?
 Het zal zijn
 Rozemarijn,
 het zal zijn.
38. Toet toet, toet, de poort gaat open,
 en de leste zullen wij keeren.
39. Ingelasie,
 kom statie,
 wij kruipen al onder de statie.

 Strikken de strijken
 de wafelenbak.

 Kap, kap, kap.

40. Wa groeit er in mijn hof ?

— Pierselie !

Wa nog ?

— Selder en parei !

Wa nog ?

— E wurtelken of drij !

Wa nog ?

— Niet nie meer !

.

Al die omziet
die krijg-d-hem nie,
al die omziet
die krijg-d-hem nie !

41. Eiken,
dijken,
diadijken,
eiken,
dijken,
't ligt al,
eiken,
dijken,
't ligt al !

42. 'k Zal mijn eiken
haast ga leggen,
mijn eiken ligt al,
mijn eiken ligt al !

43. 'k Ben mijne zakdoek haast verloren,
hij ligt al op den toren.
Hatchi, hatchi,
hatchi, hatchi, hatchi !

44. Ikkesikkeseeren,
a bommelaleeren,
ikkesikkesa
a bommelala !

45. Rieketieketik
 Mijnen haan is ziek,
 en mij katjen ligt op sterven.
46. Scheepje varen al over de zee.
 En gade-gij meê
 en gade-gij meê ?
 Scheepje varen al over de zee.
 En gade-gij meê,
 op zee ?
47. (Spel : Naar de kerk gaan.)
 A vrâken ma'k meê gaan ?
 — Ja.
 Hedde e schoon hemmeken aan ?
 — Ja.
 ...broeksken,
 roksken, enz.
 Ga dan maar meê, maar zien da ge stil zit.
 — Prr..ff... (Allen loopen weg !)
48. Daar liep een oude vrouw op straat,
 in de Kei-, in de Kei-, in de Keizerstraat,
 daar liep een oude vrouw op straat,
 in de Kei-, in de Keizerstraat.
- Zij had een aardig mutsken op,
 (enz. als hierboven.)
49. Der was daar ees ne koekeman,
 'nen dikke koekeman.
 Hij had een broek van kipkap aan
 een vest van chokolat,
 schoentjes van peperkoek,
 manchetten van amandelbrood
 en daarbij 'nen dikke kop
 van kalissenjap, van kalissenjap !

IV. Kleuterspelen, aperijsen, rakkerstreken.

a) *Chronologisch gerangschikt, opgaande met den groeienden jongen.*

50. Dodo, kinnneken do,
slaapt en doet uw oogskes toe,
morgen zulde-gij papke krijgen
van de bonte koe.
51. Vogelken gij zijt gevangen,
in een muitje zullen wij u hangen,
gij blijft hier, gij blijft hier,
lieve piete-vogel, gij blijft hier !
52. Klei-klei kloterken,
wa doede-gij in den hof ?
Gij trekt er al de blommekes af
en maakt hem veel te grof.
Papaken die zal kijven,
mamaken die zal slaan;
klei-klei kloterken,
wat hedde-gij toch gedaan !
53. Hoe laat is't ?
— Twaalf uren.
Wie vraagt da ?
— Maria.
Waar zit zij ?
— In de kelder.
Wat doet zij ?
— Breien.
Voor wie ?
— Voor Marie,
voor de kleine
tiekedeine,
voor de groote
pillepoot !

54. Biezebijze-manneken,
 boter in e panneken,
 boter in de visch,
 ge kun-nie gelooven, hoe goed dat da is !
55. Hoep, Marianneken,
 poep, Marianneken,
 alle weken Zaterdag;
 en hij wiegt zijn kind,
 en hij roert zijne pap,
 en hij laat zij vrâken dansen !
56. Juttekolle-ronde
 van Gent naar Djerremonde,
 van Djerremond naar Ukkele
 om een oordje pijpen :
 't Pjerdje loopt al schijtend :
 Ju, ju, ju, ju, ju !
57. Plak,
 'k ga naar de mart,
 'k koop een koe :
 een beetje van de lever
 voor ne zieke wever,
 een beetje van de pens
 voor ne zieke mensch,
 een beetje van de oor
 voor ne zieke pastoor.
 En e klei-klei kriebelingsken toe !
58. Poot steert,
 poot toe,
 en e kriebelken toe.
59. Otter,
 patotter,
 waar liggen de beste noten ?
 Hier, daar,
 waar de dikste pollekens zijn. —
 Hier ?
 Waar ?
 Daar !
- (Wordt voortgezet).*

INHOUDSTAFEL.

XVe Jaargang 1940.

	Bladz.
A. — <i>Opstellen van algemeenen aard.</i>	
De Reuzen van Gent en het Heilig Bloedkapelleke, door L. Lievevrouw-Coopman	1-27
Bijvoegsel aan « Dit is die Excellente kronyke van de Brah- misten ofte van den Gentschen Teerlingbak », door E. Andelhof	28-44
Het ontstaan van de Julius Caesarfeesten te Velzeke-Rudders- hove, door J. M. Janssens-Buyse	45-54
Over « Zeispreuken » in « Ferdinand Huyck » van Jacob van Lennep, door F. Van Es	55-57
Nog iets over den burgemeester en de gazette van 't Zieklien, door Jos Vermeulen	58-62
Kerkpatronen en Bedevaartplaatsen in Vlaanderen, door Jos Vermeulen	81-100
Nogmaals de Sage van den « Grondeloozen Put » te Oost- Duinkerke, door F. Van Es	101-105
De studie van de Volkstaal in het raam der Volkskunde, door Dr. P. De Keyser	109-124
Spekulatie, door Lod. Lievevrouw-Coopman	125-126
Fliepe de sckamoteur, door E. Andelhof	117-130
B. — <i>Zanten.</i>	
Varianten op de Kaartspelrijmpjes, door H. Piette	62-63
Kinderrijmpjes uit Sint-Niklaas (Waas), door Georges de Keersmaeker	63-67
Westvlaamsche Zanten: Kinderrijmpjes uit Meenen, door Jos Vermeulen	67-71
	145

	Bladz.
Oorlogsfolklore, door Jos Vermeulen	107
Het Spelleke van de Haringsteeg, door A. De Moor . . .	108
Verhalen in Sleuteltaal. Varianten van « Mijnheer Hospiratus », door Jos Vermeulen	131-135
Kinderrijmpjes uit Sint-Niklaas (Waas), door Georges de Keersmaeker	136-144
 C. — <i>Allerlei.</i>	
Bondsleven. Jaarlijksche Algemeene Vergadering (10 Dec. 1939), door Lod. Verlodt	71-78
Ontwerp van Vragenlijst over de folklore van den oorlogstijd (Min. van Openbaar Onderwijs. Nationale Commissie voor Folklore)	78-79
Belangrijk Bericht	80
 D. — <i>Personalia.</i>	
In Memoriam Petrus van Huffel. — F. van Es	106-107
 E. — <i>Illustraties.</i>	
Gent, Museum voor Folklore. Reuzenkoppen	14
« Paris & Helena » (XVII ^e)	15
Reuzen en Reuzenkinderen (1688)	17
Reuzen van Gent (1698)	20
Het vaandel der Teerlingersmaatschappij « De Verkenspuisten »	37
Gustave Revoir, voorzitter van « De Verkenspuisten » en Robert Gallet, voorzitter van « De Tabacos », tegenover bladzijde	40
Spijskaart uit 1895 van de Maatsch. « De Verkenspuisten »	40
Eene rolbaan rond 1888 « In 't Putje », Kortrijksche steenweg, Gent, tegenover bladzijde	41
Blazoencn der Teerlingambachten uit de XIII ^e eeuw	43